२३७०

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४ ३१/वे ८ (२६४)

ग्रंथ नाम अमृतानुभव.

विषय म. वेदांत.

यांत चांगदेव पासष्टीचे हस्तलिखित आहे -

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(1)

४३नवे : ८

॥ श्रीगणेशायनमः॥ स्वस्तीश्रीवटेशुः जोलपोनीजगदानासुः
दाविमगग्रासुः प्रकटलयांकरी॥१॥ प्रकटेतवंनदिसेः लपेत
वंअनासेः प्रकटानीलपाल्ला असेः नखोमतांहि॥२॥ बहुज
वळवहायेः तवंतवे काहिंजाणकेः काहिंनकलोआहेः अवघे
ना॥३॥ सानेंसानपणाउणाः नेकलां जाल्लेंलेणेंः तेविनवटेनां
जगाहोणेंः अंगेंजया॥४॥ कल्लोळावें केंचुकेः नफडितां उघ
डेनुदकेः तेविजगेंसीसमाकेः स्वरूपेंजो॥५॥ कळोचेनी
पोघुरणेंः चंद्रमाहारपोनेणेंः कांवन्हीदिपपणेंः आननोहे
॥६॥ प्रमाणाचीयामादियाः पृथ्वीपणनवचेवायांः तेविवि
श्वस्फुर्तिदयाः सांकवेनाजो॥७॥ लागतीअविद्यानिमीसेः

(2)

द्रष्टा दृश्यत्वें विवर्त्ते: तें मीनपणें आइतें: असें चीहें ।। ८ ।। तर्थें नाम
रूपल्लुगडें: यन्हवी सुन चीन घडें: कां मानीमर्त्ते तोडें: पराहि ना
सा ।। ९ ।। तेवि द्रष्टा दृश्य मीसें: अतीत दृश्यमात्र जें असे: तेंची
द्रष्टा दृश्य मीसें: केवळ हें ।। १० ।। अळंकार येणें नामें: असी
जे नीखळ हेमें: कां नाना अवेव सेन्नमें: अवेवीं जवी ।। ११ ।।
तेवि सीवनो पृथ्वीवरी: नासत या पदार्थीचीया हारी: प्रका
शतया केसरी: संवितीहें ।। १२ ।। जैसें नाना कारें चित्र दाविती:
परि असए किंचि नीती: तेवि प्रकाशें स्विती: जगदाकारें ।।
१३ ।। बांधेयाचीया माडी: बांधोनी गुळाचीया गाडि: मर्त्तिची
याहि परवडि: सेविती जाण ।। १४ ।। घडीयाचेनी आकारें: प्र

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(2A)

काशिजनविठ्ठंबरें: तविविश्वस्फुर्तिस्फुरःस्फुर्त्तिचीह॥१५॥तें
नलिंपसुखदुखा:यरोंभविष्कारं सोनोनीनावकाःहाय
आपणयांसन्मुखःआपणजेवी॥१६॥तयानावें दृश्याचेंहा
णें:संविनीदृष्टत्वाआलिंगिजणें:बीबाबीबत्वजालेंपाहाणें:
प्रतीबीबाचेनी॥१७॥तरिआघुल्लचीआघुलोंपाटिं:आपण
पां दृष्टत्वध्यालिउठि:दृष्टादृष्टपदर्शनत्रीपुटिं:माउतेंहे
१८॥सुनाचीयगुंच्छः धांवुबाहिरनाहिंदुजें:तीनपणेंवि
णजाणिजे:त्रीपुटिह॥१९॥डोसंसन्मुधेंचीमुखअसे:तेंदे
खीजदर्पेणानासेंःवायांदेखतेंअसें:गमोंलागे॥२०॥ते
सेंनवचतांनेदाःसंविततिगमेत्रीधाःहेंजाणप्रसीद्धःउप

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(३)

पतिज्ञया: ॥२१॥ हा दृश्यत्वाचा आभारु भारा: तोचि दृष्टिसी होय स
वेंसारा: यामाजी लांटों अवनारा: द्रष्टेपण य ॥२२॥ मग जें दृ
श्यत्व जाधवां नाहिं: तें कां दृष्टि चेऊ न असेल काइ: आलि
दृष्टि विण कहिं: द्रष्टेपण असे ॥२३॥ म्हणोनि दृश्याचेनी आ
ळेपणें: दृष्टी दृश्यत्व हारपे: पुढती नयाचा गेला आणे: ते संचि
तें हें ॥२४॥ एवं एका चांचा लाती न होती: ती नेथे गलियां ये
कीचि व्यक्ति: तरी ती न हव्योती: एकपणसाचा ॥२५॥ जैसें द
र्पणा आधीं सरवीं: सुख असतचि सुखीं: माजी दर्पण आव
लोकिं: काय आन जालें ॥२६॥ म्हणोनि दृश्याचिये वेळे:
दृष्टि दृश्यत्व वेगळें: वस्तुचि स्फुरे नीरवळें: आपणापें ॥२७॥ २

(3A)

जैसें वाद्यजातें विण ध्वनी: कीं काष्टजातें विण वन्ही: तैसें विश्व
षा जेंग्रा स्फुनी: स्वयेंची असे ॥ २८ ॥ जें ह्मणणें न ये कहीं: ज्ञा
णों न पके सें हिं: असतचि आथि नाहीं: असणें जें ॥ २९ ॥ तै
सें आपलिया चि बुबुळा: सुतांअक्षम डोळा: तें वि
श्वात्मज्ञानी दुबळा: ज्ञान रूप तैसा ॥ ३० ॥ तेथें जाणणें कि
रगाई: तेथें नेणणें किरनाहिं: परि जाणणें ह्मणोनि पाहीं: जा
णणें कैचें ॥ ३१ ॥ यालागीं ज्ञानचि बोलिजे: काहिं न होनी
होइजे: न हालतां जाइजे: जयां मा पा ॥ ३२ ॥ अवघीया
बोधाचि ये स्फुरिकें: साचपण यणें चीयेकें: नानाकल्प
कमाळिकें: पाणिये जेवी ॥ ३३ ॥ डोळ्याकारण: दृष्टी

Rajwade Sanshodhan Mandal Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai Joint project

(८)

सीपावर्णां जाणा: जेंकोणा चंदखीजतें विण: आपणा विजवी
॥२४॥ जें कोण्हा चेंन कतां असणें: जें को ण्हा चेंन कतां दिसणें:
जेंको ण्हा चेंनकतें नाग णें: केवळ जें ॥२५॥ नयापुत्रवट श्रा
चा: खा जैसा काठुरा चा: चांग या मउजउ ज आपणयां चा:
बाल्लु आइक ॥२६॥ जान देवा णण: ठुज मा सा बोल्लु आ
इकणें: तें न कळ हा तान किं दखणें: स्वयं ते सें ॥२७॥ बोल्ला
तें बाल्लें आइ किज: किस्वा डुस्वादें चाखी ज: उजीयडा
तें दखीज: उजीय डें लावी ॥२८॥ सान यांबें वरकल्लु सानें
जैसा: कां सुखा सुख हाय आरिसा: म उठु जसी संवाडु नै
सा: चक्र पाणि ॥२९॥ गाडिय आपुलि गाडि: घेनां काइससा २

(५A)

यासनोडिं: ध्यानापरस्परें आवडी: तोपाडुगा ॥ ४० ॥ सरवया
तुझनीत द्देखों: नेटों म्हणौनि जीवनल्हासे: किंसीद्दिनदि
वीसकुसे: असावीह ॥ ४१ ॥ घवोंपाह तुझें दर्शन: तवेरपाय
वोंपाहमन: धितें दर्शन [illegible] न: करी असंगम ॥ ४२ ॥
तरीकाहिं करी बोलं कल्पी: किंन करीन बोलें न कल्पी: यें
दोन्हीउ सों स्वरूपी: नघे तों म[illegible] ॥ ४३ ॥ चांग पाळुसनी नावें:
करणें नकरणें नकावें। म्हणौनि धरावें: मी तुपणाही
॥ ४४ ॥ जैसें लवण पालीयांचा गावो: माझीनी घ्यानी गलें
पाहा: तवेतें चीनाहिं मागवो: कें चेंमापजळा ॥ ४५ ॥ तसें
तुज आत्मयां तें पाहिं: देखों गलियां मीच नाहिं: तथें तुक

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(5)

अणुकारः नणोंचिहाय ॥४६॥ जागपणें नीददखः तोदखवीत प
णाकेविसुकेः नविळतंपावानोगाकेः काहिंनहोनी ॥४७॥ हो
संअंधकाराचांगाइः सूर्यप्रकाशत्वनाहिं: परिसूर्येकेंहिं: न
वचळेसं ॥४८॥ तवीळतंमीगीवसी: नघेतुंपणमीपणेंसी: प
डनीयांग्रासी: नटिचिकर ॥४९॥ डाकियांचियमनमीके: डा
ळाचीहायकवनीकें: वेंद्रस्वानीयां: नडंउकि ॥५०॥ तेसीतु
पल्लविनोगाछि: नफुटनीपुरी: परीमीपांतुवांविणने
टि: मजतुजही ॥५१॥ ष्मातांमीतुंयाउपाधी: ग्रासुनीनदी
चतुसधी: तेनोगीयाहिष्मनुवादि: चोळपोळें ॥५२॥ रुच
लयाचनीमीसें: रुचेनंजवीळजैसें: कांदर्पणव्याजेंदिसे: ८

दृखवतेंचि ।५३। तैसी अप्रमेयपणें प्रमेंन रलिं: मीना चीं अक्षरें रुं
फिलिं: रुचे नीगोष्ठि केलि: मीठियची ॥५४। अैसें चीकरुनी
व्याज: तुं आपणयां आपण बुझ: दीउ दीपें पाहे नीज: दीप प
णा जेवि ।५५। तैसी केलि जहमाथि: याउपधीयानीज दिठि:
आपणपीयांसी आटि: आपणचि विपां ।५६। जालियां प्रळय
प्रकाळेंव: अपारपाणि यांची धांव: गीळि आपले ठाव: तैसें
करीं ।५७। ज्ञानदेव म्हणे नामेंरयें: तु जैसाच पण आहे आ
पणापें: तीयस्वानंद राजी उमपें: सुखीया होय ।५८। चांग
देवा पुढतपुढती: घरा आलि यां ज्ञानसंपती: वेदकला हि य
तीति: पदिं विसांव ।५९। जेंमज तुझेनी आलें: स्वानुनवरसाळ

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

रखाजें : माउलियाश्री निवृत्तिराजें : दिधलें लानें ॥ ६० ॥ एवं ज्ञानचक्र
पाणि असें : दोन्ही डोळस आरिसे : परस्परें पाहातां जैसे : मुकले
तेदा ॥ ६१ ॥ तयापरि जें इया : दर्पणाकरी वावि या : ना आ मद रस
नायेव दिपा : मीळेल सुखा ॥ ६२ ॥ न सतें कायन णों नाथे : दिस
तें चिकायन णोंक संदिसे : असतें विकाय आपसें : तें चीहारने
॥ ६३ ॥ निद्रपरा तें निद्रणें : जागृती मुकुनी जागणें : करी चक
नी हें उफणें : ज्ञानदेवा म्हणे ॥ ६४ ॥

(6)

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

जोडे ॥४॥ आपुलिये मुकुटीं सर्वथा: चंद्र बैसों आला समस्ता:
परि चंद्रचें ज्ञान माथां: वावों ये काइ ॥५॥ तैसा आत्मराज तंवं:
तसें ज्ञानमात्र नरीवें: आतां ज्ञाना ज्ञान खेंवं: कें चें दिजे ॥६॥ जो
आपुलेनी जाणणेपणें: आपण यां जो जाणोंनेणें: डोळ यां
आपुलें पाहाणें: दुआडे जैसें ॥७॥ आरिसा आपुलिये: अं
गी आपणपा हे: तरि जाणणें जाणोंला हे: आपण पयांतें ॥८
ह्रिगजा पैलिकडिचें: धों[illegible] नि सुरीया खांचे: मोतिचिये कां
तिचें: पाणिया फुटे ॥९॥ रसहत्ति सीउगाणें: घेउनी जीव्हा
ग्रइयाहाणें: परि काइ कि जेनेणें: आपणापयां ॥१०॥ तरि
जीव्हे हान आपुलें: पावणें काइ छेंठेलें: तैसें न केसे चलें:

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai joint project

तें चिंतिजें ॥११॥ तैसा आत्मा सच्चिदानंदु: आप आपणयांसी द्रु: ९
(७) आतां काय दाखवु: नयातेंत या ॥१२॥ कोण्हें प्रमाणाचेनी हातें:
वस्तु नेघववे आपणयातें: जें स्वयंची किं आइतें: घेणें नादे
णें ॥१३॥ म्हणौनि आत्मा आत्मलाभें: नादऊनी बोलु हा ज्ञा
नें: पइल असा नलते: ऊमसु चवें ॥१४॥ एवं मध्यान्ही चि
दिवि: नमधाडिना देवा दाविं: असीऊ नयनापदवी: बाला
सीजालि ॥१५॥ जें अविद्यानाश यणें: याल्लागीं नघडे तें नी
रसनें: आत्मासी द्रुविमो काणें: साधावा कारु ॥१६॥ असा
ऊनय पक्षीं: बोल्लुन न्हाऊनीन षिं: हारपला प्रळयोदकीं:
वा धुंजेसा ॥१७॥ आतां बोला नागका हिं: असणें जयाचां गां: २५

४ तरि आत्मा विकाए जाण: आपणयांहीं आपणां उपरीकीहे ...

गी अविद्येचियामोह रा: उठिलियां शब्द चा विचारा: तवं अं
गा चाहि संवसारा: होउनी ठेला ॥१२॥ त्याला निज विद्येचे
नि मरणें: प्रमाणायेइल बोलणें: हे अविद्याचि नाहिंप
णें: नें द्विविध जें ॥१३॥ तरि आत्मा हन आत्मयां: दाउ नि
बोलु महिमेया: येइल हारणों तें सावयां: विरुद्ध चीकिं ॥१४
जें आपणेंसी आपण नासि: लागलें लग्न काळे दृष्टी:
किं सूर्ये आंगयासी: तें गरण आहे ॥१५॥ गगन आप
ण यांनीये: सीध आपणयांरीघे: किं हातवळघे: आ
पण पयां ॥१६॥ सूर्ये सूर्यासी विवळे: फळ आपणयां
फळे: किंपरीमळपरिमळें: घेपत आहे ॥१७॥ चंराचे

(7A)

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(४)

रपाणिवाजणिः करं यइल यके क्षणिं ः पाणिपाणियांनें पाणिः पा
जवेकेवि ॥ ९८ ॥ साहितीस्यां दिवसां ः माजी येरवा हाहोइल
तें सा ः सूर्यास्र्यासीजैसा ः डोकादारववी ॥ ९९ ॥ कृतांतुज
रीकोपलः तरी त्रैलोक्य चीजा किलः वांचुनी आमीलावि
लः आगीसीकाइ ॥ १०० ॥ आपणपें आपणयांः दर्पणें
विण धाजेयाः समोरकेरावेयाः टाकिआहे ॥ १ ॥ दिठिदि
ठितें पाहोः रचीरचीतें खावोः चेतया आणिचेवोः तेंना
हिं चिकिं ॥ २ ॥ चंदन पण चेंदनीलावीः रंग पणें रंगुरा
वीः मोतीपणें मोतीलववीः तें संकें चें ॥ ३ ॥ सोनें सोनें प
णकसीः दिपदिपणें प्रकाशिः रसपण बुडेलरसिंः तें संकों ५८

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(8A)

तराळें: थोंदावेहातु ॥६३॥ मृगजळाचां पाणीं: गगनाचां आ
लिंगणीं: नातरी चुंबनीं: प्रतीबींबाचां ॥६४॥ उगावलावोय
रंदे खा: तुनाथा पडे असका: अविद्यानाशें तर्कों: असें आ
हे ॥६५॥ असीहे अविद्यानाशावि: असें कोणेंहीवाहिलजीवीं:
तेलेंसालिकादावी: आकाशाची ॥६६॥ से लिंगळां दोहावी: रु
दघोवासपाहावि: वाळुनी सुरीकरावि: साजवेळेचि ॥६७॥
जांनइवाडुनीरसु: कादावातेणें बरुवसु: मग कालउ
नी आळसु: मोदकापाजावा ॥६८॥ तोपाटापालिपरतु: पडे
लिसाउलिजलपु: वारेयाचेतां थुः वळसुरवें ॥६९॥ तोका
पुराचिमसीकरू: रत्नदिपीकाजळधरू: वांसेचेंलेंकरूः

परणुसुखें॥७०॥ तो अवसेचेनी सुधाकरें: पोसुपातालिविं ६
चकोरें: मृगजळिचिंजळचरें: गाव्हसुखें॥७१॥ तो बागुल्ला
(१) तें मारू: प्रतीबींबखाले नरू: तळहातीचे विंचरू: केशासुखें
॥७२॥ घटाचें नाहिं पण फोडुं: गगनीचिं फुलें तोडुं: ससयाचे
मोडुं: सींगसुखें॥७३॥ असो हें विकितिबोल्लावें: अविद्याना
हिं चीस्वभावें: मां थितें आणी नासावें: शशृंकाड॥७४॥ नाहिं
तयाचेनी नासें: शब्दनये प्रमाण हसे: अंधारिं अंधारें जैसें:
नाहिं विहाय॥७५॥ अविद्यानाहिं चीजाली: नेनाहिं लणति
यायुक्ति: उपारिहोतिवाती: अंगणिचिया॥७६॥ कांनपरी
तांसत्ती: पीकातें सवंगीती: नपाल्लाजपरोती: ज्योतिआहे॥ २
११

स्वप्नल्लदिकें:तें जागरीं हो यगाउकें:तैसें अविद्याकाळिं सतीकें:
अविद्यानाहिं॥५०॥ वोडंबरिचीयाल्लेणीयां:घर नरि अंतु
उलिया:कांनागिवेंनागविलियां:विशेषकाइ॥५१॥ मनोर
थाचेपरियेळ:आरोगीजतुकां विसवेळ:परिउपवासा व
गळ:काहिं आहे॥५२॥ मृगजळें तथें नमडे:तेथ होइल पां
कोरडें:मां उमटे तथें जो उ:बोल्हा सकाइ॥५३॥ हें दिसे तैसें
चीअसे:तरि चित्रीचे नीपाउसें:नोल्हाती कां माणुसें:आ
गरातें॥५४॥ कालोनि घेंयां धारें:ल्लहों यतीअक्षरें:तरी मे
सीन्हियेवारबारें:सीणकोण॥५५॥ आकाशाकाइनीळें:नेद
रवतीहडोळे:इये अविद्ये चिंटवाळें:जाणोनि घेपां॥५६॥ आ

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(10)

णा अविद्याये णेंनावें : मिं विद्यमान नव्हे : हे अविद्याचि स्वभा ६
वें : सांगत आहे ।।५७।। रज्जुचें अनीर्वाच्यपण : तें दुसरें दि व्यां
गण : प्राप्तुलें अनावी प्रापण : साधीतसे ।।५८।। जरि का
हिं हें होय : तरि तो धीरु कांन साहे : जे विघट नावी नाय :
अलिप्त दिसे ।।५९।। पैं अविद्याय आत्मा : हे कैसी हि न व्हे
प्रमा : सूर्याचा आंगी न सा : जया परी ।।६०।। कें अविद्या तरी
माया वि : परि माया विपणा लपवि : ते साच प्रात्नि अनावी :
प्राप्तुला हे ।।६१।। एवं बहुतें परि छेसी : प्रवीद्याना हिंची
प्रापेसी : प्रोतां बोल्हुणाहातवसी : कोणावरि ।।६२।। साउ
त्नि येतं सावळें : खैं चितां नायचि प्राइळे : कां हाल्हे यांचे २

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(10A)

तया निद्रनाहिं: मां ज्ञा गर्ले घडेल काइ: स्मरणा स्मरण दोन्ही:
स्वरूपीं तिसे ॥ ७६ ॥ सूर्यें रात्रीपिं नेण: ये ऋवी द्वीवो काइ जाण:
तैसी स्मरणास्मरणें: आकुलि वस्त्र ॥ ७७ ॥ एवं स्मरणास्मर
णस्मरणनाहिं: तरि स्मारके काज काइ: ह्मणोनि इये काइं:
बोल्ह हानसरे ॥ ७८ ॥ आणिक हि येक झाडें: काज किर नल्लें
सीधें: परिधिवं सानव धे [illegible] विचार पंथें ॥ ७९ ॥ जें बोल्लें अवि
द्या नाशें: मग आत्म [illegible] आला दिसे: हें ह्मणत खवा पीसे:
पण आल्लें चिकिं ॥ ८० ॥ सूर्यो रात्रीतें मारील: मग आपण यां
उद्दो करील: हे कुडे सरती बोल: साच चांगावि ॥ ८१ ॥ चेइल्ला
निहे रसे: ऐसी निद्रा ये कि असे: किं चेइल्लाचे वों बैसे: ऐ

अविद्यानाश म्हणि रात्रि घटले आत्मयां आत्म प्रकाश ऐसा शब्द [illegible] पद लिहिले कै

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com